Upprättad: 2026-05-18

Bilaga till fördjupad översiktsplan för Hässleholms stad

Grönstrukturanalys

för fördjupad översiktsplan för Hässleholms stad

Bilaga

Figur 1 Fotografi från hembygdsparken (Fotograf: Ulrika Kestere)

Innehållsförteckning

Planeringsprinciper och analytiska utgångspunkter 2
Ekosystemtjänster som analytiskt ramverk 2
Skadelindringshierarkin och kompensationsprinciper 3
3-30-300-principen som kompletterande analysverktyg 3
Metoder för grönstrukturanalyser 3
Naturvärdesklassning (klass 1 och 2) 3
Syfte och tillämpning 3
Metod och avgränsningar (Övergripande metod och bedömningsprincip) 4
Bedömningsgrunder 4
Tolkning av klassning 5
Stödjande bedömningsfaktorer 6
Parktyper och klassificering 7
Syfte 7
Metod och avgränsning 7
Kriterier 7
Resultat 8
Nåbarhetsanalys: Möjlighet att nå parker i staden 9
Syfte 9
Metod och avgränsning 9
Kriterier/riktvärden 9
Resultat 9
Tillgångsanalys: Besökstryck i stadens parker 10
Syfte 10
Metod och avgränsning 10
Kriterier/riktvärden 10
Resultat 10
Tillgångsanalys: Inventering av upplevelsekvaliteter i stadens parker 11
Syftet 11
Metod och avgränsning 11
Kriterier/riktvärden 11
Resultat 12

Tillgångsanalys: Möjlighet att nå ett visst antal upplevelsekvaliteter 12
Syfte 12
Metod och avgränsning 13
Kriterier/riktvärden 13
Resultat 14
Gröna stråk, kilar och rekreativa länkar 14
Syfte 14
Metod och avgränsning 14
Kriterier/riktlinjer 14
Resultat 15
Nåbarhetsanalys: Möjlighet att nå större natur- och rekreations-områden 16
Syfte 16
Metod och avgränsning 16
Kriterier/riktvärden 16
Resultat 16
Tillgångsanalys: Möjlighet att nå x antal typer av grönområden 16
Syfte 16
Metod och avgränsning 17
Kriterier/riktvärden 17
Resultat 17
Krontäckningsgrad 18
Syfte 18
Metod och avgränsning 18
Kriterier/riktvärden 18
Resultat 19

Planeringsprinciper och analytiska utgångspunkter

Ekosystemtjänster som analytiskt ramverk

Ekosystemtjänster är de funktioner och processer i naturen som bidrar till människors hälsa, välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att synliggöra hur ekosystem, både i urbana miljöer och i det omgivande landskapet, utgör en grund för samhällets funktion och utveckling.

Ekosystemtjänster delas in i fyra huvudkategorier:

- **Stödjande tjänster** – grundläggande ekologiska processer som möjliggör allt liv, såsom fotosyntes, markbildning och skapande av livsmiljöer.
- **Reglerande tjänster** – funktioner som påverkar klimat, vattenflöden, luftkvalitet, pollinering och naturlig reglering av skadegörare.
- **Försörjande tjänster** – resurser som naturen levererar, såsom livsmedel, dricksvatten, virke och andra råvaror.
- **Kulturella tjänster** – immateriella värden kopplade till rekreation, upplevelser, lärande och platsers betydelse för människors välbefinnande.

Denna indelning används som ett analytiskt ramverk i planering och analys för att identifiera och beskriva naturens olika funktioner och värden.

Att identifiera, värdera och beakta ekosystemtjänster är en central del i arbetet för en långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning och behöver integreras i fysisk planering, förvaltning och beslutsfattande.

Ekosystemtjänster skapar värden som samhället är beroende av ur såväl ekonomiska som sociala och ekologiska perspektiv. Vissa tjänster kan kopplas till direkta ekonomiska nyttor, medan andra, som bidrar till hälsa, välbefinnande och livskvalitet, är svårare att sätta ett pris på. De mest grundläggande funktionerna, såsom biologisk mångfald och fungerande ekosystem, utgör en förutsättning för alla övriga tjänster. Förlust av dessa innebär betydande risker och kan medföra långsiktiga samhällskostnader, vilket understryker behovet av att integrera ekosystemtjänster i planeringsprocessen.

I den urbana miljön blir ekosystemtjänsternas funktioner särskilt tydliga. Stadens grönstruktur fungerar som ett komplement till den tekniska infrastrukturen genom att bidra till temperaturutjämning, förbättrad luftkvalitet och hantering av dagvatten. Träd och vegetation påverkar lokala mikroklimat, medan parker och naturområden erbjuder ytor för rekreation, fysisk aktivitet och sociala möten. Dessa funktioner är centrala i utvecklingen av en resilient och attraktiv stadsmiljö.

Staden är samtidigt en del av ett större ekologiskt sammanhang. Urbana grönytor, trädmiljöer och småbiotoper kan skapa livsmiljöer för pollinatörer och andra arter, särskilt i landskap där livsmiljöerna i övrigt är fragmenterade eller ensidiga. Stadens grönstruktur bidrar därmed både till människors livsmiljö och till att upprätthålla biologisk mångfald och ekosystemens långsiktiga funktion.

Skadelindringshierarkin och kompensationsprinciper

Vid ny bebyggelse eller omvandling ska påverkan på ekosystemtjänster beaktas i planeringen. I första hand ska sådan påverkan undvikas genom lokalisering och planering, och i andra hand minimeras genom anpassning av utformning och genomförande. Där påverkan inte kan undvikas eller reduceras i tillräcklig omfattning kan kompensationsåtgärder bidra till att upprätthålla ekologiska funktioner och samband i grönstrukturen.

Skadelindringshierarkin är en vägledande princip vid förändrad markanvändning där ekosystemtjänster och naturvärden kan påverkas. Den anger ordningen för hur negativ påverkan ska hanteras i planeringsprocessen.

Kompensationsåtgärder aktualiseras när kvarstående påverkan inte kan undvikas, minimeras eller återställas i tillräcklig omfattning. Syftet är att ersätta förlorade ekosystemfunktioner eller värden genom att stärka eller skapa motsvarande funktioner i samma område eller i andra delar av kommunen. Det kan exempelvis handla om att utveckla nya grönytor, förstärka ekologiska samband eller återskapa funktioner kopplade till biologisk mångfald, vattenhantering eller rekreation.

Arbetet utgår från principen att nettoförlust av ekosystemtjänster ska undvikas i möjligaste mån. Skadelindringshierarkin utgör därmed den övergripande strukturen för avvägningar i planeringsprocessen, medan kompensationsåtgärder utgör en sista nivån när övriga steg inte är tillräckliga för att hantera påverkan.

3-30-300-principen som kompletterande analysverktyg

3–30–300-principen används i grönstrukturanalyser som ett kompletterande verktyg för att bedöma tillgång, närhet och strukturell täthet av grönska i den byggda miljön. Principen ger ett kvantitativt stöd för att identifiera områden där grönstrukturens funktioner behöver stärkas och kan användas som underlag i kommunens planering och prioritering av åtgärder.

Metoder för grönstrukturanalyser

Naturvärdesklassning (klass 1 och 2)

Syfte och tillämpning

Naturvärdesklassningen används för att identifiera, värdera och prioritera områden med höga ekologiska värden. Den utgör ett underlag för fysisk planering, bevarande och avvägningar vid exploatering.

Områden som klassas som 1 eller 2 bedöms vara särskilt värdefulla och viktiga att bevara, utveckla och ta hänsyn till i planeringen.

Metod och avgränsningar (Övergripande metod och bedömningsprincip)

Naturvärdesklassningen bygger på tidigare bedömningar från kommunens Grönplan (2002), där områden har värderats med stöd av ett poängbaserat system. I denna uppdatering har dessa underlag kompletterats och omtolkats genom:

Historiskt har naturvärdesbedömningar inom kommunen delvis baserats på poängliknande värderingar av olika indikatorer (Grönplan 2002).

Metoden möjliggör en flexibel tolkning anpassad till olika naturtyper och lokala förutsättningar.

Bedömningen bygger på:

- fältobservationer och inventeringsdata
- befintliga underlag och tidigare naturvärdesbedömningar
- Grönplan 2002 som grundläggande referens
- en samlad ekologisk bedömning på landskapsnivå

Bedömningen har gjorts som en samlad expertbedömning, där flera indikatorer vägs samman utan ett fast poängsystem. Metoden är kvalitativ men strukturerad, vilket möjliggör konsekventa och jämförbara bedömningar mellan olika områden.

Det innebär att klassningen både:

- bygger vidare på tidigare värderingar
- och uppdateras utifrån dagens kunskapsläge och ekologiska sammanhang

Bedömningsgrunder

Naturvärdesklassningen baseras på en samlad bedömning av indikatorer inom följande områden:

- struktur och habitatkvalitet
- förekomst av arter och naturvårdsarter
- naturtyper och biotoper
- landskapsekologiska samband och konnektivitet
- ekologisk känslighet och möjlighet till återhämtning

Ingen enskild indikator är avgörande – det är den samlade helheten som ligger till grund för klassningen. Se tabell nedan för en mer detaljerad beskrivning.

Kategori	Indikatorer	Klass 1	Klass 2
Struktur och habitatkvalitet	Särskilt skyddsvärda träd	Hög förekomst	Förekomst
	Skyddsvärda träd	Hög förekomst	Förekomst
	Mängd och variation av grova träd	Hög förekomst	Förekomst
	Död ved (lågor, högstubbar, torrakor)	Hög förekomst	Förekomst
	Skog med naturskogskaraktär, olikåldrig struktur och lång kontinuitet	Hög förekomst	Förekomst
Art- och naturvårdsarter	Rödlistade arter	Hög förekomst	Förekomst
	Naturvårdsarter	Hög förekomst	Förekomst
	Signalarter	Hög förekomst	Förekomst
	Indikatorarter för värdefulla miljöer	Hög förekomst	Förekomst
Naturtyper och biotoper	Ädellövskog	Hög förekomst	Förekomst
	Sumpskog	Hög förekomst	Förekomst
	Våtmarker / mossar / torvbildande marker	Hög förekomst	Förekomst
	Naturbetesmark / hävdade marker	Hög förekomst	Förekomst
	Sandmiljöer / andra specialiserade habitat	Hög förekomst	Förekomst
Landskapsekologisk funktion	Områdets roll i det gröna nätverket	Stark / hög	Begränsad / svag
	Förekomst av ekologiska kärnområden / sammanhängande kluster av naturvärden	Sammanhängande	Fragmenterad
	ekologisk konnektivitet (spridningsvägar och samband)	Stark / hög	Begränsad / svag
Ekologisk sårbarhet och återskapbarhet	Områdets känslighet för påverkan och att återskapa	Begränsad / svår	Måttlig
	Ekologisk känslighet	Hög	Måttlig
	Irreversibilitet	Stark / hög	Måttlig

Tolkning av klassning

- **Klass 1** – Områden med mycket höga naturvärden där ekologiska strukturer, lång kontinuitet och tydlig förekomst av skyddsvärda strukturer, livsmiljöer eller arter. Områdena är strategiskt viktiga i stadens gröna nätverk, ofta känsliga för exploatering och av stor betydelse för biologisk mångfald, landskapsekologiska samband och ibland även större rekreativa värden. Klass 1-områden ska värnas och säkras långsiktigt.

- **Klass 2 –** Områden med höga naturvärden där ekologiska strukturer, artförekomster eller samband är tydliga men mer fragmenterade eller mindre utvecklade än i klass 1. Områdena har stor betydelse för stadens gröna struktur genom att bidra till ekologiska samband, rekreation och spridningsmöjligheter. Klass 2-områden ska värnas och utvecklas, och kan i vissa fall förstärkas för att på sikt nå högre ekologisk funktion.

Stödjande bedömningsfaktorer

Följande faktorer används som komplement i den samlade bedömningen och kan förstärka tolkningen av ett områdes naturvärde:

- variation och mångfald (diversitet)
- sällsynthet (raritet)
- storlek och sammanhang
- historisk markanvändning och kontinuitet
- rekreativa värden

Se tabell nedan för en mer detaljerad beskrivning.

Värden	Roll i bedömningen
Diversitet	Hög variation av arter och habitat kan förstärka det samlade naturvärdet
Raritet	Sällsynta naturtyper eller arter ökar områdets ekologiska betydelse
Storlek	Större sammanhängande områden ger högre ekologisk stabilitet
Kulturhistorisk markanvändning	Lång kontinuitet i hävd eller markanvändning kan förstärka ekologiska och strukturella värden
Rekreationsvärde	Kompletterande värde för planering och social funktion, men inte avgörande för biologisk klassning

Naturvärdesklassningen bygger på en samlad helhetsbedömning där flera värden vägs samman.
Det innebär att:

- olika typer av natur kan nå höga värden på olika sätt
- både lokala kvaliteter och landskapets sammanhang är viktiga
- klassningen inte avgörs av en enskild faktor

Parktyper och klassificering

Syfte

Syftet med parktypsklassificeringen är att ge en tydlig bild av vilka olika typer av parker och grönområden som finns i staden och vilken roll de har i invånarnas vardag. Indelningen används för att analysera om människor har tillgång till gröna miljöer med rätt funktion och kvalitet inom rimligt avstånd från bostad, skola och arbetsplatser. Klassificeringen utgör ett underlag för att identifiera styrkor, brister och utvecklingsbehov i stadens parkstruktur.

Metod och avgränsning

Parker och grönområden inom Hässleholms tätort har delats in i olika parktyper utifrån deras storlek, innehåll, funktion och tillgänglighet. Indelningen bygger på vedertagna riktvärden för parkstorlekar och gångavstånd som ofta används i svensk stadsplanering.

Analysen omfattar parker och större grönområden som är tillgängliga för allmänheten. Mindre privata grönytor, kvartersmark samt smala gröna inslag utan tydlig parkfunktion ingår inte i klassificeringen.

Kriterier

Stadspark / stadsdelspark: Större, centralt eller strategiskt belägen park med betydelse för hela staden eller större delar av den.

- **Storlek:** ca >3–4 ha
- **Riktvärde för avstånd:** inom ca 500 m
- **Funktion:** rekreation, lek, motion, kultur och evenemang
- **Innehåll:** varierade miljöer med både aktiva och mer rofyllda delar
- **Roll:** stadens viktigaste offentliga gröna mötesplats

Grannskapspark: Bostadsnära park som fungerar som vardagens gemensamma gröna rum.

- **Storlek:** ca 2–5 ha
- **Avstånd:** ca 200–300 m
- **Funktion:** lek, vila, spontan aktivitet och social samvaro
- **Innehåll:** öppna ytor, sittplatser, lek och grönska som skapar rum och trivsel
- **Roll:** viktig för vardagsliv och sociala möten i bostadsområden

Närpark / gröning: Mindre park integrerad i bostadsstrukturen med mycket kort avstånd till bostäder.

- **Storlek:** ca 0,2–2 ha
- **Avstånd:** ca 50–100 m
- **Funktion:** kortare vistelser, spontan lek och lokalt nyttjande
- **Innehåll:** enkel men funktionell utformning med vegetation, vistelseytor och ibland lekyta
- **Roll:** nära vardagsfunktion och lokal identitet

Fickpark: Mycket liten park eller grönyta i tät stadsmiljö.

- **Storlek:** <0,1 ha
- **Funktion:** vistelse, paus och upplevelse i stadsmiljön
- **Innehåll:** fokus på gestaltning, planteringar, sittplatser och ibland vatten eller konst
- **Roll:** kompletterar gaturummet och bidrar till stadens gröna upplevelse

Natur- och rekreationsområden: Större sammanhängande grönområden i eller i anslutning till tätorten med höga natur- och upplevelsevärden.

- **Storlek:** > 5 hektar
- **Funktion:** friluftsliv, motion, naturupplevelser och lärande
- **Innehåll:** skog, ängsmark, våtmarker och andra naturmiljöer
- **Roll:** viktiga för biologisk mångfald, klimatreglering och långvarig rekreation

Resultat

Stadens parkstruktur består av både små och stora parker, men är geografiskt ojämnt fördelad. Mindre närparker och gröningar, samt vissa mindre grannskapsparker, är relativt jämnt spridda över tätorten och bidrar till en god vardagsnära tillgång till grönska, särskilt i de centrala delarna väster om järnvägen.

Större parker, såsom stadsparker/stadsdelsparker, grannskapsparker och naturparker, är däremot huvudsakligen lokaliserade i stadens ytterområden. Detta innebär att vissa stadsdelar, såsom Östervärn, Bokalyckan, Bokeberg och Västra centrum, har begränsad tillgång till större sammanhängande parker. Sammantaget erbjuder staden en god närhet till mindre parker, medan tillgången till större rekreativa miljöer varierar mellan olika delar av staden.

Nåbarhetsanalys: Möjlighet att nå parker i staden

Syfte

Syftet med nåbarhetsanalysen är att undersöka hur väl invånarna i Hässleholm kan nå olika typer av parker till fots i sin vardag. Analysen ska visa om avstånden till parker är rimliga i relation till parkernas funktion och storlek samt identifiera områden där tillgången till parker är begränsad. Resultatet används som underlag för att belysa brister i parkstrukturen och behov av utveckling eller komplettering av grönområden.

Metod och avgränsning

Nåbarhetsanalysen har genomförts som en nätverksanalys i gång- och gatunätet. Avstånd mäts längs faktiska gångvägar i staden, i stället för fågelvägen, vilket ger en mer realistisk bild av den verkliga tillgängligheten för fotgängare.

Analysen tar hänsyn till fysiska barriärer som påverkar rörelsemönster, exempelvis järnvägar och större trafikleder med begränsade passager. På så sätt speglar resultatet hur tillgängliga parkerna är i praktiken, särskilt för grupper som barn, äldre och personer med nedsatt rörelseförmåga.

Analysen omfattar parker och grönområden som ingår i parktypsklassificeringen. Andra gröna ytor utan tydlig parkfunktion ingår inte.

Kriterier/riktvärden

Bedömningen av nåbarhet baseras på riktvärden för gångavstånd till olika parktyper. Riktvärdena utgår från parkernas funktion och hur ofta de förväntas användas i vardagen.

- **Närpark/gröning:** ca 50 m
- **Grannskapspark/naturpark:** 200 m
- **Stadspark/stadsdelspark:** 500 m

Ett område bedöms ha god nåbarhet om boende kan nå respektive parktyp inom dess riktvärde. Om avstånden överskrids identifieras området som ett bristområde i förhållande till aktuell parktyp.

Resultat

Analysen visar att tillgången till parker varierar mellan olika delar av staden. I de östra delarna, bland annat Östervärn, finns begränsad nåbarhet till anlagda parker. Detta kompenseras delvis av områdets karaktär som villaområde och närheten till större natur- och rekreationsområden.

I de centrala delarna väster om järnvägen, särskilt Västra centrum, Bokalyckan och T4, framträder däremot en tydlig brist på parkåtkomst. Dessa områden har en högre andel flerbostadshus och därmed ett större beroende av offentliga parker för vardagsrekreation.

Järnvägen och större trafikleder utgör på flera platser tydliga barriärer som försämrar tillgängligheten mellan bostadsområden och parker. Detta påverkar särskilt möjligheten att röra sig

tryggt och enkelt till fots, vilket har extra stor betydelse för barn, äldre och personer med nedsatt rörelseförmåga.

Tillgångsanalys: Besökstryck i stadens parker

Syfte

Syftet med besökstrycksanalysen är att bedöma hur hårt stadens parker potentiellt belastas i relation till antalet boende i parkernas närområde. Analysen används för att identifiera områden där många invånare delar på relativt små parkytor och där behovet av nya parker, större parkytor eller kvalitetsförbättringar kan vara särskilt stort. Resultatet utgör ett underlag för prioritering av drift, underhåll och investeringar i stadens grönstruktur.

Metod och avgränsning

Besökstrycksanalysen bygger på en jämförelse mellan parkernas storlek och antalet boende som bor i deras närområde. För varje park har ett påverkat bostadsområde definierats utifrån ett gångavstånd på cirka 300 meter från bostaden. Inom detta område har parkytans storlek relaterats till antalet invånare för att beräkna ett teoretiskt besökstryck.

Analysen baseras på befolkningstäthet och parkytor och beskriver därmed en möjlig belastning, inte faktisk användning eller besöksfrekvens. Faktorer som parkernas kvalitet, utformning, utrustning och attraktionskraft ingår inte i beräkningen.

Analysen omfattar anlagda parker inom tätorten. Natur- och rekreationsområden utanför den vardagsnära parkskalan ingår inte i besökstrycksanalysen.

Kriterier/riktvärden

Bedömningen av besökstryck utgår från en riktlinje om minst 50 kvadratmeter park per invånare inom 300 meters gångavstånd, vilket motsvarar cirka 200 invånare per hektar park. Det teoretiska besökstrycket klassificeras i tre nivåer:

- **Lågt besökstryck:** mer än 67 kvm park per invånare
- **Medelstort besökstryck:** 50–67 kvm park per invånare
- **Högt besökstryck:** mindre än 50 kvm park per invånare

Områden med högt besökstryck bedöms ha begränsad tillgång till parkytor i förhållande till antalet boende och kan därmed vara mer känsliga för slitage, trängsel och minskad upplevelsekvalitet.

Resultat

Analysen visar att högt besökstryck i stadens parker främst sammanfaller med områden som har en hög andel flerbostadshus och ett stort beroende av offentliga grönområden. Detta gäller särskilt centrala delar av staden, både väster och öster om järnvägen, samt i stadens nordligaste delar.

I dessa områden delas relativt små parkytor av många invånare, vilket kan innebära ökad belastning på parkerna och begränsade möjligheter till vardagsrekreation. Analysen pekar på ett behov av att stärka parkutbudet, förbättra kvaliteten i befintliga parker samt öka tillgängligheten till grönområden i tätbebyggda och socioekonomiskt mer utsatta delar av staden.

Tillgångsanalys: Inventering av upplevelsekvaliteter i stadens parker

Syftet

Syftet med analysen är att undersöka vilka upplevelsekvaliteter som finns representerade i stadens parker och om det finns brister i variationen av parkernas innehåll. Genom att inventera parkernas kvaliteter kan analysen belysa hur väl stadens grönstruktur erbjuder olika typer av natur- och parkupplevelser i vardagen. Resultatet används som underlag för att säkerställa att invånare ges tillgång till en bredd av upplevelsekvaliteter inom rimligt avstånd från bostaden.

Metod och avgränsning

Inventeringen av upplevelsekvaliteter har genomförts med utgångspunkt i Patrik Grahns modell med åtta parkkaraktärer. Bedömningen baseras på platsbesök i kombination med tidigare tillgängliga inventeringsunderlag.

Analysen omfattar parker som ingår i parktypsklassificeringen och som är tillgängliga för allmänheten. Varje park har bedömts utifrån vilka upplevelsekvaliteter som förekommer inom området. Analysen beskriver parkernas innehåll och variation, men tar inte hänsyn till parkernas storlek, nåbarhet eller användningsintensitet. Dessa aspekter behandlas i separata analyser.

Kriterier/riktvärden

Analysen utgår från Patrik Grahns indelning i åtta parkkaraktärer, som beskriver hur människor upplever gröna miljöer utifrån naturvärden, sociala funktioner och rumsliga kvaliteter.

Naturorienterade karaktärer:

- **Vild** – känsla av orörd och ostörd natur
- **Artrik** – hög biologisk mångfald och variation
- **Rofylld** – stillhet och låg grad av störning
- **Rymd** – stora, öppna gröna rum med utblickar

Kulturorienterade karaktärer:

- **Allmänning** – ytor för aktivitet, lek och samvaro
- **Lustgård** – lekfulla och utforskande miljöer
- **Centrum/Fest** – platser för evenemang och socialt liv
- **Kultur** – historiska, konstnärliga eller gestaltade miljöer

Varje park kan innehålla en eller flera av dessa upplevelsekvaliteter. Bedömningen syftar till att identifiera:

- vilka upplevelsekvaliteter som finns i respektive park
- hur många olika kvaliteter varje park rymmer
- vilka kvaliteter som saknas eller är underrepresenterade på stadsdels- eller stadsnivå

Det är inte nödvändigt att varje park innehåller samtliga kvaliteter, men sammantaget bör stadens parkutbud erbjuda en variation av olika upplevelsekvaliteter.

Resultat

Resultatet av inventeringen sammanställs genom att visa förekomsten av upplevelsekvaliteter i stadens parker och graden av variation i parkutbudet. Redovisningen används för att belysa:

- hur väl olika upplevelsekvaliteter är spridda i staden
- om vissa stadsdelar har ett ensidigt utbud av parkkaraktärer
- vilka upplevelsekvaliteter som saknas eller är svagt representerade

Analysen utgör ett underlag för vidare tillgångsanalyser, såsom möjligheten att nå flera upplevelsekvaliteter inom gångavstånd från bostaden, samt för långsiktig utveckling och komplettering av stadens grönstruktur.

Inventeringen av upplevelsekvaliteter har baserats på platsbesök, genomförda med stöd av en bedömningsmatris kopplad till Patrik Grahns åtta parkkaraktärer. Platsbesöken har kompletterats med befintligt internt och externt analys- och inventeringsunderlag, såsom tidigare parkanalyser, grönstrukturstudier och andra utredningar som beskriver parkernas innehåll, skötsel, användning samt natur- och kulturvärden. Dessa underlag har använts som stöd för att fördjupa och kvalitetssäkra bedömningarna.

Parametrar som legat till grund för inventeringen har bland annat varit parkernas vegetationsstruktur och biologiska inslag, rumsbildning och skala, grad av skötsel och gestaltning, förekomst av sociala funktioner och aktiviteter samt ljud- och störningsförhållanden. Sammantaget har dessa parametrar använts för att bedöma vilka av Grahns upplevelsekvaliteter som förekommer i respektive park.

Tillgångsanalys: Möjlighet att nå ett visst antal upplevelsekvaliteter

Syfte

Syftet med analysen är att visa hur stor variation av upplevelsekvaliteter i parker som kan nås inom gångavstånd från bostaden. Analysen används för att identifiera områden där invånare har tillgång till ett brett utbud av parkupplevelser samt områden där variationen är begränsad eller saknas helt.

Analysen tar sin utgångspunkt i forskning som visar att tillgång till varierade gröna upplevelser i närmiljön, vanligtvis inom cirka 300 meter från bostaden, är viktig för människors vardagskontakt med natur och grönska.

Analysen utgör ett viktigt underlag för att bedöma den sociala och rekreativa funktionen i stadens grönstruktur och kan användas tillsammans med nåbarhets- och parktypsanalyser för att identifiera prioriterade utvecklingsområden.

Metod och avgränsning

Analysen har genomförts som en nätverksanalys där tillgänglighet mäts längs gång- och gatunätet. För varje bostadsområde har ett gångavstånd på cirka 300 meter analyserats, vilket motsvarar ett vardagsnära avstånd till parker.

Varje park bär med sig de upplevelsekvaliteter som identifierats i inventeringen enligt Patrik Grahns modell. Buffertzoner har skapats utifrån gångavståndet till parkerna. I de områden där flera buffertzoner överlappar varandra slås parkernas upplevelsekvaliteter samman. Analysen beskriver alltså tillgången till variationen av upplevelsekvaliteter som kan nås från invånarnas bostäder.

Kriterier/riktvärden

Vid sammanräkning av upplevelsekvaliteter gäller följande principer:

- Om flera parker nås inom samma område adderas deras upplevelsekvaliteter till en gemensam uppsättning.
- Om parkerna innehåller olika upplevelsekvaliteter ökar den totala variationen i området.
- Om flera parker innehåller samma upplevelsekvalitet räknas denna endast en gång.

Resultatet visar därmed den samlade variationen av upplevelsekvaliteter som kan nås inom 300 meters gångavstånd från bostaden.

Resultatet redovisas i karta, där områden klassificeras utifrån antal nåbara upplevelsekvaliteter:

- Bristområde - Område når inga upplevelsekvaliteter
- Område som når en typ upplevelsekvalitet
- Område som når två typer upplevelsekvaliteter
- Område som når tre typer upplevelsekvaliteter
- Område som når fyra typer upplevelsekvaliteter
- Område som når fem typer upplevelsekvaliteter
- Område som når sex typer upplevelsekvaliteter
- Område som når sju typer upplevelsekvaliteter
- Område som når åtta typer upplevelsekvaliteter

Resultat

Tillgången till olika parkkvaliteter är relativt god öster om järnvägen, medan västra centrum och T4 har ett mer begränsat utbud och behöver stärkas för att säkerställa en jämlik tillgång till variationsrika och stimulerande livsmiljöer.

Gröna stråk, kilar och rekreativa länkar

Syfte

Syftet med inventeringen är att synliggöra stadens sammanhängande grönstruktur i form av gröna kilar, stråk och länkar. Inventeringen ger en nulägesbild av hur gröna områden hänger ihop inom staden och i relation till det omgivande landskapet, med fokus på både ekologiska samband och rekreativa kopplingar.

Inventeringen utgör ett underlag för att förstå stadens gröna nätverk och dess funktion i dagens struktur.

Metod och avgränsning

Inventeringen har genomförts genom kartanalys och genomgång av befintliga underlag avseende naturvärden, grönstrukturens rumsliga samband samt potentiella spridningsvägar i och omkring staden.

Fokus ligger på övergripande samband och strukturer snarare än på enskilda element eller detaljerad utbredning. Inventeringen omfattar både större gröna områden och mer linjära eller fragmenterade samband som tillsammans utgör stadens gröna nätverk.

Kriterier/riktlinjer

Följande typer av gröna samband har identifierats för att beskriva grönstrukturens olika funktioner och karaktär.

Gröna kilar

Gröna kilar utgör större sammanhängande naturområden som binder ihop staden med det omgivande landskapet. Även områden som knyter samman dessa kilar, så kallade kärnområden, har inkluderats där det finns förutsättningar för ekologisk spridning.

Urvalet baseras på:

- större sammanhängande områden omkring tätorten med höga naturvärden (naturklass 1–3)
- geografiska kopplingar mellan stad och omgivande landskap
- möjlig funktion som långsträckta ekologiska spridningssamband

Gröna stråk

Gröna stråk utgör sammanhängande grönområden i staden som kopplar ihop parker, grönytor och naturområden. De representerar ett relativt obrutet "grönt flöde" genom staden.

Urvalet baseras på:

- sammanhängande parker, grönytor eller tydliga gröna samband
- frånvaro av större barriärer
- möjlighet till både ekologisk spridning och rekreativ rörelse

Gröna delstråk

Gröna delstråk utgör svagare eller mer fragmenterade samband som ändå bidrar till att binda ihop större gröna strukturer. Dessa stråk är inte fullt sammanhängande, men har potential att stärka ekologiska och rekreativa samband.

Urvalet baseras på:

- förekomst av mindre grönområden i följd (så kallade "stepping stones")
- inslag som skogspartier, bryn, trädrader eller liknande strukturer
- funktion som länk mellan större sammanhängande områden

Gröna korridorer

Gröna korridorer är linjära gröna strukturer som ofta följer stadens trafik- eller infrastrukturstråk. De fungerar som kompletterande länkar i stadens gröna nätverk och kan bidra till både orienterbarhet och spridningsmöjligheter.

Urvalet baseras på:

- förekomst av smala, långsträckta gröna element utmed trafikinfrastruktur
- funktion som spridningsvägar och orienterbara gröna samband

Resultat

Analysen visar att större sammanhängande naturområden och gröna kilar skapar robusta kopplingar mellan staden och det omgivande landskapet, med stor betydelse för rekreation och ekologi. Samtidigt framträder att de interna sambanden inom tätorten är ojämnt utvecklade, där stråk på flera håll är smala, fragmenterade eller avbrutna.

Resultatet identifierar därför tydliga förstärkningsbehov, främst i tätbebyggda och centrala delar av staden, där gröna samband behöver kompletteras genom nya eller förstärkta stråk, delstråk och alléstråk. Detta är viktigt för tillgången till grönska, spridningsmöjligheter för växter och djur samt stadens klimatanpassning och upplevda stadskvalitet.

Nåbarhetsanalys: Möjlighet att nå större natur- och rekreationsområden

Syfte

Syftet med analysen är att undersöka hur väl invånare i Hässleholms stad har möjlighet att till fots nå större natur- och rekreationsområden i sin närhet. Analysen fokuserar på tillgången till grönområden som erbjuder mer omfattande natur- och friluftsupplevelser och som ofta används för längre vistelser, motion och rekreation.

Metod och avgränsning

Analysen omfattar grönområden som är större än 5 hektar. Tillgängligheten har beräknats som gångavstånd längs gång- och gatunätet genom en nätverksbaserad analys. Avstånd mäts därmed utifrån faktisk gångbarhet i staden, snarare än fågelvägsavstånd, vilket ger en mer realistisk bild av tillgängligheten.

Utifrån varje grönområdes yttergräns har en räckviddszon på 1 000 meter skapats. Dessa zoner visar vilka delar av staden som ligger inom cirka en kilometers gångavstånd från större natur- och rekreationsområden. Analysen fokuserar på förekomst eller avsaknad av tillgång till denna typ av grönområde, inte på kvalitet eller innehåll i de enskilda områdena.

Kriterier/riktvärden

Bedömningen av nåbarhet för större natur- och rekreationsområden utgår från följande riktvärde:

- **Natur- och rekreationsområden (> 5 ha):** cirka 1 000 meters gångavstånd

Områden som ligger inom denna räckvidd bedöms ha god tillgång till större grönområden för rekreation och friluftsliv. Områden utanför räckvidden betraktas som områden med begränsad gångtillgång till denna typ av grönyta.

Resultat

Analysen visar att de flesta invånare i staden har möjlighet att nå ett grönområde större än 5 hektar inom cirka en kilometers gångavstånd från bostaden. Samtidigt framträder områden med begränsad tillgång, framför allt stora delar av Västra centrum och Kristinehem.

Tillgångsanalys: Möjlighet att nå x antal typer av grönområden

Syfte

Syftet med analysen är att undersöka hur stor variation av olika typer av grönområden som kan nås från bostaden inom gångavstånd. Analysen belyser om invånare har tillgång till en bredd av gröna miljöer med olika funktioner och karaktär, såsom vardagsnära parker, större stadsparker och natur- och rekreationsområden.

En god variation av grönområdestyper i närmiljön ger ökade möjligheter till olika former av rekreation, vistelse och naturkontakt i vardagen.

Metod och avgränsning

Analysen har genomförts som en nätverksanalys i gång- och gatunätet där avstånd mäts längs faktiska gångvägar. För varje bostadsområde har det undersökts om olika typer av parker och grönområden kan nås inom respektive riktvärde för gångavstånd.

Buffertzoner har skapats utifrån riktvärdena för nåbarhet till varje grönområdestyp. Analysen omfattar parker och natur- och rekreationsområden som ingår i parktypsklassificeringen och som är tillgängliga för allmänheten.

Analysen fokuserar på förekomsten av olika typer av grönområden inom räckhåll från bostaden och beskriver variation i utbud, inte kvalitet eller omfattning hos de enskilda områdena.

Kriterier/riktvärden

Följande typer av grönområden ingår i analysen och har analyserats utifrån sina respektive riktvärden för gångavstånd:

- **Närpark / gröning:** cirka 50 meter
- **Grannskapspark / naturpark:** cirka 200 meter
- **Stadspark / stadsdelspark:** cirka 500 meter
- **Natur- och rekreationsområde:** cirka 1 000 meter (större än 5 hektar)

För varje bostadsområde räknas hur många av dessa grönområdestyper som kan nås inom sina respektive avstånd. Om flera olika typer av grönområden finns inom gångavstånd från samma plats innebär det att området har större variation av gröna miljöer att välja mellan.

Resultat

Resultatet visar hur många olika typer av grönområden som är tillgängliga inom gångavstånd från bostaden i olika delar av staden. Redovisningen sker i karta där områden klassificeras efter antal nåbara grönområdestyper:

- **Område som når 1 typ av grönområde**
- **Område som når 2 typer av grönområde**
- **Område som når 3 typer av grönområde**
- **Område som når 4 typer av grönområde**
- **Bristområde: området når inga grönområden**

Analysen visar att tillgången till en **variation av grönområdestyper** är ojämnt fördelad i Hässleholms tätort. Stora delar av staden når endast en eller två typer av grönområden, vilket indikerar ett begränsat vardagsnära utbud av grönska.

Områden med **högst variation** (tre till fyra grönområdestyper) återfinns främst i stadsdelar med närhet till större parker, sammanhängande grönstråk eller kantzoner mot större naturområden. Dessa områden har särskilt goda förutsättningar för både rekreation, naturupplevelser och social användning.

Samtidigt identifieras **tydliga bristområden**, framför allt i de mer tätbebyggda och centrala delar av staden, där boende saknar tillgång till flera typer av grönområden inom gångavstånd. Här finns ett ökat behov av att komplettera grönstrukturen genom nya parker, gröna stråk eller andra gröna inslag som kan stärka tillgången till varierade grönmiljöer i vardagen.

Resultatet pekar därmed ut strategiska lägen där utveckling av grönstruktur kan bidra till ökad jämlikhet i tillgången till grönområden samt stärka stadens samlade rekreativa och ekologiska funktion.

Krontäckningsgrad

Syfte

Syftet med analysen är att beskriva hur trädtätheten i Hässleholms tätort varierar mellan olika delar av staden. Genom att analysera krontäckningsgrad ges en översiktlig bild av hur stor andel av stadens markyta som täcks av trädkronor och därmed av trädens bidrag till stadsmiljö, mikroklimat och grönstruktur.

Analysen används som ett underlag för att belysa skillnader i trädstruktur mellan stadsdelar och för att identifiera områden med låg respektive hög andel trädtäckning.

Metod och avgränsning

Analysen av krontäckningsgrad i Hässleholms tätort bygger på underlag från Region Skånes projekt *3–30–300 i Skåne*. Underlaget är framtaget genom flygbildsanalys, där trädkronor har identifierats digitalt.

Resultatet redovisas i ett rutnät (raster) med rutor om 50 × 50 meter. Varje ruta visar hur stor andel av markytan som täcks av trädkronor, uttryckt i procent. Detta mått benämns krontäckningsgrad.

Hässleholms kommun har bearbetat materialet för att anpassa det till lokala planeringsförutsättningar. Bearbetningen har genomförts genom att sammanställa rastervärdena per stadsdel, baserat på kommunens stadsdelsindelning. För varje stadsdel har därmed en genomsnittlig krontäckningsgrad beräknats.

Analysen är översiktlig och redovisar inte enskilda träd eller trädens egenskaper, såsom höjd, ålder eller ekologisk kvalitet.

Kriterier/riktvärden

Krontäckningsgraden redovisas per stadsdel och visualiseras i karta där stadsdelarna färgklassas utifrån följande intervall:

- 0–5 %
- 5–10 %
- 10–15 %
- 15–20 %

- 20–25 %
- 25–30 %
- över 30 %

Indelningen möjliggör jämförelser mellan stadsdelar och ger en samlad bild av variationen i trädtäckning inom tätorten.

Resultat

Analysen visar att krontäckningsgraden varierar tydligt mellan olika stadsdelar i Hässleholms tätort. Låg krontäckning återfinns främst i centrala och tätt bebyggda delar av staden, medan högre krontäckning främst förekommer i områden med närhet till skog och större grönområden.

Flera stadsdelar, särskilt i och kring centrum, har en krontäckningsgrad under 15 procent, vilket indikerar en låg andel träd i stadsmiljöer med hög andel hårdgjorda ytor. Andra stadsdelar uppvisar betydligt högre krontäckning, vilket speglar förekomsten av sammanhängande grönstruktur och trädmiljöer.

Resultatet ger en översiktlig nulägesbild av trädstrukturens fördelning inom tätorten och utgör ett underlag för fortsatt analys av stadsmiljöns gröna kvaliteter och klimatanpassning.

Hässleholms kommun

Hässleholms kommun • Stadshuset • 281 80 Hässleholm • Tel 0451-26 70 00 • hassleholm.se